

การผูกเพลงเรื่องนางหงส์ ของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์

“Pleng Rueng Nang Hong” Arrangement by Khru Wiboontham Pianpong

พันทกานต์ แสงอ่อน^{1*} และ วีระ พันธุ์เสือ²

Pantakarn Sang-on^{1*} & Veera Phansue²

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ^{1*,2}

Master of Fine Arts Degree Srinakharinwirot University Bangkok, Thailand^{1*,2}

dakdae_napo@hotmail.com

บทคัดย่อ

การผูกเพลงเรื่องนางหงส์ของ ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ มีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษาประวัติครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ 2. เพื่อศึกษาวิธีการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้วยกระบวนการทางมานุษยวิทยาได้ผลสรุปดังนี้

ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ เกิดเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2501 เกิดที่บ้านเลขที่ 59 หมู่ 3 ตำบลเจ้าเจ็ด อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพี่น้อง 12 คน เป็นบุตรคนที่ 11 ของนายพิน เพียรพงษ์ และนางสุด เพียรพงษ์ พ.ศ. 2546 ได้สมรสกับนางศิริมา เพียรพงษ์ และมีบุตรด้วยกัน 1 คน คือ เด็กชายธีรธรรม เพียรพงษ์ ปัจจุบันพักอาศัยอยู่ที่ บ้านเลขที่ 24/35 ถนนลาดปลาเค้า ซอยเสนา แขวงพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ เริ่มเรียนดนตรีไทยจากบิดา และพี่ชาย ภายหลังย้ายมาที่วังคุณอาผาด การคุณีที่วัดมะกอก ได้เรียนดนตรีจากครูประมวล อรรถชีพ พันธ์โสนาะ หลวงสุนทร ครูสุพรรณ โตสง่า ครูพริ้ง ดนตรีรส พ.ศ.2518 ย้ายมาอยู่ที่บ้านนายจกกล เพียรพงษ์ (พี่ชาย) ย่านอนุสาวรีย์ชัย ได้เรียนดนตรีกับ ครูสมภพ ขำประเสริฐ ครูไพฑูรย์ เจียเจริญ ครูสมาน น้อยนิทย์ เมื่อรับราชการตำรวจได้เรียนดนตรีกับ ครูกาหลง ฟุ้งทองคำ และครูสุนทร มาประสพ พ.ศ. 2534 เข้าเป็นสมาชิกวงฟองน้ำจึงได้เรียนทักษะการประพันธ์ เพลงไทย และการทำดนตรีร่วมสมัยกับครูบุญยงค์ เกตุคง และ อ.บุรุษ แกสตัน ปัจจุบันบรรจุได้รับราชการ เป็นลูกจ้างประจำแผนกดุริยางค์ไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเป็นครูพิเศษโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย, โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร, โรงเรียนหลักสูตรการดนตรี กองการสังคีต กรุงเทพมหานคร และ สาขาวิชาดนตรีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

จากการศึกษาวิธีการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ จำนวน 11 เรื่อง ผู้วิจัยได้พบ องค์ความรู้เรื่องแนวคิดในการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ 3 แนวคิดดังนี้ 1. ได้รับแรงบันดาลใจจากการฟังครูดนตรีไทย พุดคุยในเรื่องการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ 2 ผูกตามรูปแบบโครงสร้างของเพลงเรื่องนางหงส์โดยยึดสำนวนมือฆ้อง ที่มีทำนองคล้ายกัน 3 ผูก ตามชื่อสำเนียงเพลง รากฐานของเพลง และตามความหมายของเพลงตั้งต้นหรือ

เพลงที่นำมาบรรเลงในลำดับแรก โครงสร้างที่พบในเพลงเรื่องนางหงส์ของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์มีปรากฏจำนวน 5 โครงสร้าง บันไดเสียงและเสียงลูกตกกระหว่างเพลงในเพลงเรื่องนางหงส์พบความสัมพันธ์ลูกตกจำนวน 3 กรณี และต้องรู้เรื่องหน้าทับกลองมลายูที่ใช้บรรเลงในเพลงเรื่องนางหงส์ของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์

คำสำคัญ: เพลงเรื่องนางหงส์ ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์

ABSTRACT

“Pleng Rueng Nang Hong” Arrangement by Khru Wiboontham Pianpong. The purpose of this research is to: (1) examine the history of and background Khru Wiboontham Pianpong, and (2) to examine the method of “Pleng Rueng Nang Hong” arrangement by Khru Wiboontham Pianpong. This research is based on compiling related academic research materials and interviews with Khru Wiboontham Pianpong.

The results of the study can be summarized as follows: Khru Wiboontham Pianpong was born on August 4, 1958. the family home was located at 59 Moo 3 Chao Chet, Sena, in the Ayutthaya province. He is the eleventh of twelve brothers and the child of Mr. Pin Pianpong and Mrs. Sod Pianpong. In 2003, he married. Sirima Pianpong and the couple had one child, Theratham Pianpong. They currently reside at 24/35, Lat Pla Khao road, Soi Sena, Phahonyothin, Chatuchak, Bangkok. Khru Wiboontham Pianpong First started to play Thai music based on the Fluence of his father and brother. Then he moved to the band of Khun Phad Karnkune at Wat Makok to study Thai music with Khru Pramual Attache, Lt. he Col. Sanoh Luangsoonthorn, Khru Supoj Tosa-nga and Khru Pring Dontreerod. In 1975, moved to the house of Mr. Jongkon Pianpong, his brother, at Victory Monument to study Thai music with Khru Sompob Kramprasert, Khru Paitoon Cheyjaroen and Khru Saman Noinid. In 1991, he became a member of the Fong-naam band and studied musical repertoires, including traditional songs and contemporary Music with Khru Boonyong Ketkong and Ajan Bruce Gaston. From the study of the “Pleng Rueng Nang Hong” arrangement by Khru Wiboontham Pianpong, it was found that it consists of eleven songs with the new knowledge in ‘Pleng Rueng Nang Hong’ arrangement of his form included in the following: three concepts. ; (1) The Pleng Rueng Nang Hong arrangement inspired Buddhist teachers of Thai music; (2) Pleng Rueng Nang Hong music composition by hand khong and similar main intonation; (3) the tone of song, the base of the song and the meaning of the main song or in the song was played in the first place. Nang Hong song can be divided into five sections of Khru Wiboontham Pianpong. The cadence and melodic pattern of the Nang Hong song was related in three cases, and new knowledge about Nathab Klong Malayu was played in Nang Hong song of Khru Wiboontham Pianpong.

Keywords: Pleng Rueng Nang Hong, Khru Wiboontham Pianpong

บทนำ

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ปรุงแต่งเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะนั้น อีกทั้งเป็นเครื่องช่วยกล่อมเกลาลจิตใจของมนุษย์ให้มีความบันเทิงเบิกบาน ผ่อนคลาย และสงบเป็นสมาธิ เป็นทั้งเพื่อนทางจิตใจของมนุษย์มาเป็นเวลานาน ดนตรีเป็นสิ่งที่ธรรมชาติให้มาควบคู่กับชีวิตมนุษย์ โดยที่มนุษย์เองไม่รู้ตัว เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์อย่างหนึ่งที่ช่วยให้มนุษย์มีความสุข สนุกสนานรื่นเริง คลายจากความทุกข์ ไม่ว่าจะเป็นชาติ สปีชีส์ หรือภาษาที่แตกต่างกัน มนุษย์ก็สามารถรับรู้อารมณ์ของดนตรีได้โดยผ่านสื่อกลางคือเสียงดนตรี

ดนตรีเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของมนุษยชาติ มนุษย์ทุกเผ่าพันธุ์ทุกชนชาติ และทุกสังคมจะมีดนตรีซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มนุษย์นำดนตรีมาใช้ประโยชน์ในสังคมทางด้านต่าง ๆ เช่น ด้านพิธีกรรม ประกอบการแสดง เพื่อการปลุกใจ เพื่อส่งสัญญาณ และเพื่อขับกล่อม ดนตรีเป็นมรดกของวัฒนธรรมที่รับใช้สังคมมนุษย์ทุกชาติ ทุกภาษา ทุกชนชั้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นับได้ว่ามนุษย์เป็นผู้สร้างผลงานทางดนตรีที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง และยังสามารถสืบสานธำรงไว้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมประจำชาติแต่ละชาติได้เป็นอย่างดี (IndraSunanon, 1998)

เครื่องดนตรีไทยได้มีวิวัฒนาการรูปร่างลักษณะ ทั้งการดัดแปลงและการสร้างขึ้นใหม่มาโดยตลอด ในปัจจุบันสามารถจำแนกเครื่องดนตรีไทยออกเป็น 4 ประเภท คือ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี และเครื่องเป่าส่วนใหญ่วงดนตรีไทยที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับพระราชพิธี รัฐพิธี หรือพิธีกรรมต่าง ๆ มักจะเป็นหน้าที่ของวงปี่พาทย์ ส่วนหน้าที่ของวงมโหรีนั้นคือการบรรเลงขับกล่อมและใช้บรรเลงงานพิธีมงคลต่าง ๆ เท่านั้น นอกจากวิวัฒนาการด้านเครื่องดนตรีและวงดนตรีไทยแล้ว บทเพลงต่าง ๆ ก็มีวิวัฒนาการควบคู่มาเป็นลำดับเช่นกัน โดยแบ่งจำแนกเพลงไทยออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ประเภทเพลงบรรเลงประกอบการ

ขับร้อง เพลงเถา เพลงตับ เพลงเกร็ด 2) ประเภทเพลงบรรเลง (ไม่มีร้อง) ได้แก่ เพลงหน้าพาทย์ เพลงโหมโรง เพลงเรื่อง เพลงบรรเลงประเภทเพลงเกร็ดหรือเพลงตับที่ไม่มีร้องเพลงเรื่องอยู่ในประเภทเพลงบรรเลง (ไม่มีร้อง) เป็นเพลงประเภทหนึ่งที่โบราณจารย์ดนตรีไทยได้นำเพลงต่าง ๆ ที่มีท่วงทำนองเพลงที่คล้ายและคล้อยจองกัน หรือเป็นเพลงที่มีความหมายเดียวกัน การตั้งชื่อเพลงต่าง ๆ แล้วแต่กรณี ส่วนมากจะตั้งชื่อจากเพลงที่บรรเลงเป็นลำดับแรก บางที่ตั้งชื่อตามเพลงที่สำคัญในเรื่องนั้น ๆ เพลงเรื่องแบ่งออกเป็นหลายประเภทได้ดังนี้ 1) เพลงเรื่องประเภทเพลงช้า 2) เพลงเรื่องประเภทเพลงสอไม้ 3) เพลงเรื่องประเภทปรบไ้ 4) เพลงเรื่องประเภทเพลงเร็ว 5) เพลงเรื่องประเภทเพลงฉิ่ง 6) เพลงเรื่องประเภทเพลงเรื่องบัวลอย 7) เพลงเรื่องประเภทเพลงเรื่องนางหงส์ (Sriphong, 1997)

รูปแบบเพลงเรื่องแบ่งได้ 4 แบบ คือ 1) เพลงเรื่องใช้หน้าทับปรบไ้เป็นหน้าทับเริ่มต้น เช่น เพลงเรื่องพระรามเดินดง เพลงเรื่องเต่ากินผักบุ้ง เป็นต้น 2) เพลงเรื่องที่ใช้หน้าทับสอไม้เป็นหน้าทับเริ่มต้น เช่น เพลงเรื่องสินลว เป็นต้น 3) เพลงเรื่องที่ใช้หน้าทับพิเศษเป็นหน้าทับเริ่มต้น เช่น เพลงเรื่องกะระหนะ เพลงเรื่องรำดาบ เพลงเรื่องเวียนเทียน เพลงเรื่องนางหงส์ เป็นต้น 4) เพลงเรื่องที่ไม่ใช้หน้าทับ เช่น เพลงฉิ่ง เป็นต้น

จากเพลงเรื่องที่กล่าวมา เพลงเรื่องนางหงส์เป็นเพลงที่ใช้ในงานอวมงคลเท่านั้น ซึ่งใช้ในการประโคมศพ วงดนตรีที่ใช้บรรเลงคือวงปี่พาทย์นางหงส์ เพลงเรื่องนางหงส์เป็นเพลงที่มีสำนวนคล้ายกัน อัตราจังหวะเดียวกันและหน้าทับเดียวกันนำมาบรรเลงต่อกันประกอบด้วยเพลงพราหมณ์เก็บหัวเหวน เพลงสาวสอเดหวาน เพลงแสนสุดสาวท เพลงแมลงปอทอง และแมลงวันทอง (Noinith, 1999) บางสำนักครูดนตรีไทยเรียกชื่อเพลงในเพลงเรื่องนางหงส์แตกต่างกันออกไป ซึ่งมีจำนวน 5 เพลงและสำนวนทำนองเพลงที่คล้ายคลึงกัน ประกอบด้วยเพลงพราหมณ์เก็บหัวเหวน เพลงสาว

สวดแหวน เพลงกระบอกทอง เพลงคู่แม่ลงวันทอง และ เพลงแม่ลงวันทอง

เพลงเรื่องนางหงส์ มีระเบียบการบรรเลงหลายรูปแบบ ซึ่งมีระบบการผูกเพลงที่แตกต่างกันออกไป แต่ละสำนักมีรูปแบบเป็นเฉพาะของตัวเอง แต่จะต้องอาศัยหลักการในการพิจารณาเป็นพิเศษสำหรับเพลงที่จะนำมาบรรเลงติดต่อกัน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเรียบร้อยและเป็นระเบียบ โครงสร้างของการบรรเลงเพลงเรื่องนางหงส์ สามารถสรุปและยกตัวอย่างเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบได้ดังนี้ 1) บรรเลงเริ่มต้นด้วยเพลงนางหงส์ โดยบรรเลงได้ทั้งนางหงส์สี่ชั้น และนางหงส์สามชั้น 2) ตั้งเพลงบรรเลง สามารถเลือกบรรเลงได้แค่เพลงใดเพลงหนึ่ง เช่น เพลงเทพบรรทม เพลงเทพนิมิต เพลงเทพไสยาสน์ เพลงอัปสรสำอางค์ เพลงภริมาลัยสูตรค์ เพลงสาวน้อยเล่นน้ำ เพลงสูตรค์ จำเรียง เพลงจีนขิมเล็ก เพลงจีนขิมใหญ่ เพลงจีนลั่นถัน เพลงอาหนู เป็นต้น 3) ออกเพลงเร็ว ได้นำมาจากเพลงเร็วในเพลงเรื่องเพลงช้าต่าง เพลงเร็วที่นิยมนำมาบรรเลง เช่น เพลงพระรามเดินดง เพลงแม่ลงวันทอง เพลงต้นเพลงยาว เพลงสารถิ เพลงแขกไพร เพลงมอญแปลง เพลงลีเกลอ เพลงลีภาษา เป็นต้น 4) ออกเพลงฉิ่ง เช่น เพลงช้างประสาธนา เพลงดวงพระธาตุ เพลงมุล่ง เพลงปูลม เป็นต้น 5) ออกเพลงเร็วอีกครั้งหนึ่ง ใช้เพลงเร็วมาจากในเพลงเรื่องเพลงช้าเช่นเดียวกัน 6) ออกเพลงภาษา เช่น เพลงกราวนอก เพลงกราวกลาง เพลงแขกเงี้ยว เขมร ตลุง จีน ลาว พม่า ญวน ฝรั่งเศส แขกบรเทศ เป็นต้น (Kumkom, 2003)

ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ท่านหนึ่งที่ได้รับการยกย่อง และยอมรับในวงการดนตรีไทย ได้รับการถ่ายทอดวิชาดนตรีไทยจากครูดนตรีที่มีชื่อเสียงหลายท่าน อาทิเช่น ครูสมภพ ขำประเสริฐ เป็นครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงแห่งสำนักปี่พาทย์วัดหัวลำโพง

ซึ่งท่านได้ศึกษาสืบทอดวิชาดนตรีไทยมาจากหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และได้สืบทอดสายวิชาของ ครูพุ่ม ไตสง่า

การบรรเลงปี่พาทย์นางหงส์ในปัจจุบันเริ่มได้รับความสนใจมากขึ้น ส่วนมากจะนิยมบรรเลงในงานศพของนักดนตรีไทยด้วยกัน เนื่องจากประชาชนทั่วไปยังมีความเข้าใจในการบรรเลงเพลงเรื่องนางหงส์น้อยส่วนที่ยังคงบรรเลงกันอยู่นั้นปรากฏเพลงเรื่องนางหงส์ที่มีการผูกร้อยเป็นโครงสร้างไว้อย่างชัดเจนมีไม่มากนัก ดังนั้นครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ จึงมีความคิดที่จะฟื้นฟูและอนุรักษ์เพลงเรื่องนางหงส์ และได้เริ่มผูกเพลงเรื่องนางหงส์เรื่องต่าง ๆ ขึ้นมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งปัจจุบัน ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ ได้ผูกเพลงเรื่องไว้จำนวน 11 เรื่อง คือ

1. เรื่องนางหงส์ (นางหงส์วัดสระเกศ หรือ นางหงส์ทางหลวง
2. เรื่องนางหงส์ 3 ชั้น (นางหงส์บัวลอย)
3. เรื่องเทพบรรทม
4. เรื่องเทพนิมิต
5. เรื่องแสนสุดสวาท
6. เรื่องแสนสนาะ
7. เรื่องอาเฮีย
8. เรื่องกัลยาเยี่ยมห้อง
9. เรื่องมุล่ง
10. เรื่องการเวก
11. เรื่องถอนสมอ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ อีกทั้งยังเป็นการสร้างองค์ความรู้โน้ตเพลงไทยประเพณี เพลงนางหงส์ เพื่อให้ผู้สนใจได้นำไปศึกษาต่อในแง่มุมอื่น ๆ และยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติให้ดำรงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติครุวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์
2. เพื่อศึกษาวิธีการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ของ

ครุวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพลงเรื่อง หมายถึง เพลงหลาย ๆ เพลง นำมาเรียงต่อกันโดยมีสำนวนเพลงที่คล้ายกันและมีความหมายเดียวกัน โดยตั้งชื่อเรื่องตามเพลงที่บรรเลงลำดับแรก

การผูกเพลง หมายถึง การนำบทเพลงต่าง ๆ มาเรียบเรียงโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์และกลมกลืนเป็นหลัก

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระยาอนุนามราชชนได้ค้นคว้าเรื่องการประโคนศพเพื่อนำกราบทูลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ มีความดังนี้ ครั้งโบราณการประโคนศพตามปกติใช้กลองมลายู 2 คู่ ปี 1 และฆ้องเหม่ง 1 เรียกกันเป็นสามัญว่า กลองสี่ปีหนึ่ง ประโคนเป็นเพลงบัลลอย เป็นระยยะทุกยามตลอดรุ่งเดี๋ยวนี้เล่นเพียง 2 ยาม ไปประโคนอีกครั้งเมื่อย่ารุ่งระหว่างประโคน ถ้ามีผู้อยากฟังเพลงอื่น ๆ ก็เล่นให้ในเวลานั้นการเล่นเพลงบัลลอยประโคนศพใช้กลองมลายู 1 คู่ ปี 1 และฆ้องเหม่ง 1 เพลงที่ใช้เล่นเป็นเพลงพื้นมีชื่อโดยลำดับคือ บัลลอย นางหน่าย กระตี่รี นางหงส์ หกขะเมน ไต้ลวด (หกขะเมนตีสั่งกาข้าพระพุทธเจ้า เคยค้นหาเหตุไม่พบ จะแทรกเพลงอื่นในระหว่างเมื่อเวลาพระสวดจบเป็นคราว ๆ ไปก็ได้ เพลงทุบมะพร้าว แร้งกระพือปีก กาจับปากโลง ชักพินสามดุ้น ไฟซุม เพลงเหล่านี้ใช้ประโคนในเวลาเฝ้า แต่เวลาจุดไฟใช้เพลงบัลลอย การบรรเลงจะออกเพลงอื่นก็ได้ ห้ามแต่เพลงมงคล เช่น มหาฤกษ์ มหาชัย สาธุการ เทวาประสิทธิ์ ตระนิมิตเป็นต้น เวลาทำเพลงขณะพระฉันเช้าไม่จำกัด

เพลง โดยมากใช้เพลงจิ้งจกเดี่ยวหรือจิ้งพระฉัน ถ้าฉันเพล เล่นเพลงกระบอก ซึ่งเป็นเพลงประเภทเพลงเรื่อง ถ้ามีร้องส่งก็เปลี่ยนเป็นเล่นเพลงประเภทเสภาจำพวก 3 ชั้น (Narisananukroh, 1978)

(Amatyakul, 1984) ได้กล่าวถึง สำเนียงหรือทางเพลงไทย ในหนังสือ ดนตรีวิจิตร ไว้ว่า เพลงไทยทุกเพลงเป็นของไทยเราแท้ ๆ แต่เราได้ประดิษฐ์ขึ้นมาให้มีสำเนียงที่แตกต่างกันออกไป อุปมาได้เหมือนเสียงพูดหรือสำเนียงพูดที่มีหลากหลายสำเนียง หลายภาษามีได้หมายความว่าเราเอาเพลงของชาตินั้น ๆ มา หรือแต่งเพลงไทยแล้วใช้เป็นชื่ออื่นแทน เพลงที่ใช้เล่นในเรื่องมอญและพม่าก็แต่งให้เป็นสำเนียงมอญกับพม่า เช่น ชูตราชาธิราช หรือตบสมิงพระราม เช่น เพลงมอญรำดาบ เพลงมอญร้องไห้ เพลงพม่าเห่ โดยใช้ปมมอญตะโพนมอญ เปิงมาง เข้าใช้

มนตรี ตราโมท ได้ให้ความหมายคำว่า “เพลง” คือ ท่วงทำนองที่ได้คิดประดิษฐ์ขึ้น โดยมีสัดส่วน จังหวะวรรคตอน และสัมผัสที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานของดุริยางคศิลป์ เช่นเดียวกับบทกวีที่แต่งขึ้น โดยใช้ถ้อยคำเสียงอักษร วรรณยุกต์และสระตามกฎเกณฑ์ฉันลักษณ์ สอดคล้องกำกับคำว่า “ทำนองเพลง” ภาษาหรือวรรณคดีมีลักษณะคล้ายคลึงและสะท้อนถึงพฤติกรรมมนุษย์ในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำนองเกิดจากการรับรู้ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของระดับเสียงที่เปลี่ยนแปลงทำนองเพลงที่สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่ในจิตใจของมนุษย์ อันเป็นผลจากการเกิดขึ้นรอบตัวทั้งในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและความต่อเนื่องจากประสบการณ์ที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาการวิเคราะห์แนวทำนองเพลงซึ่งเป็นผลจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ จึงช่วยให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับมนุษย์ (Sawangarom, 1999)

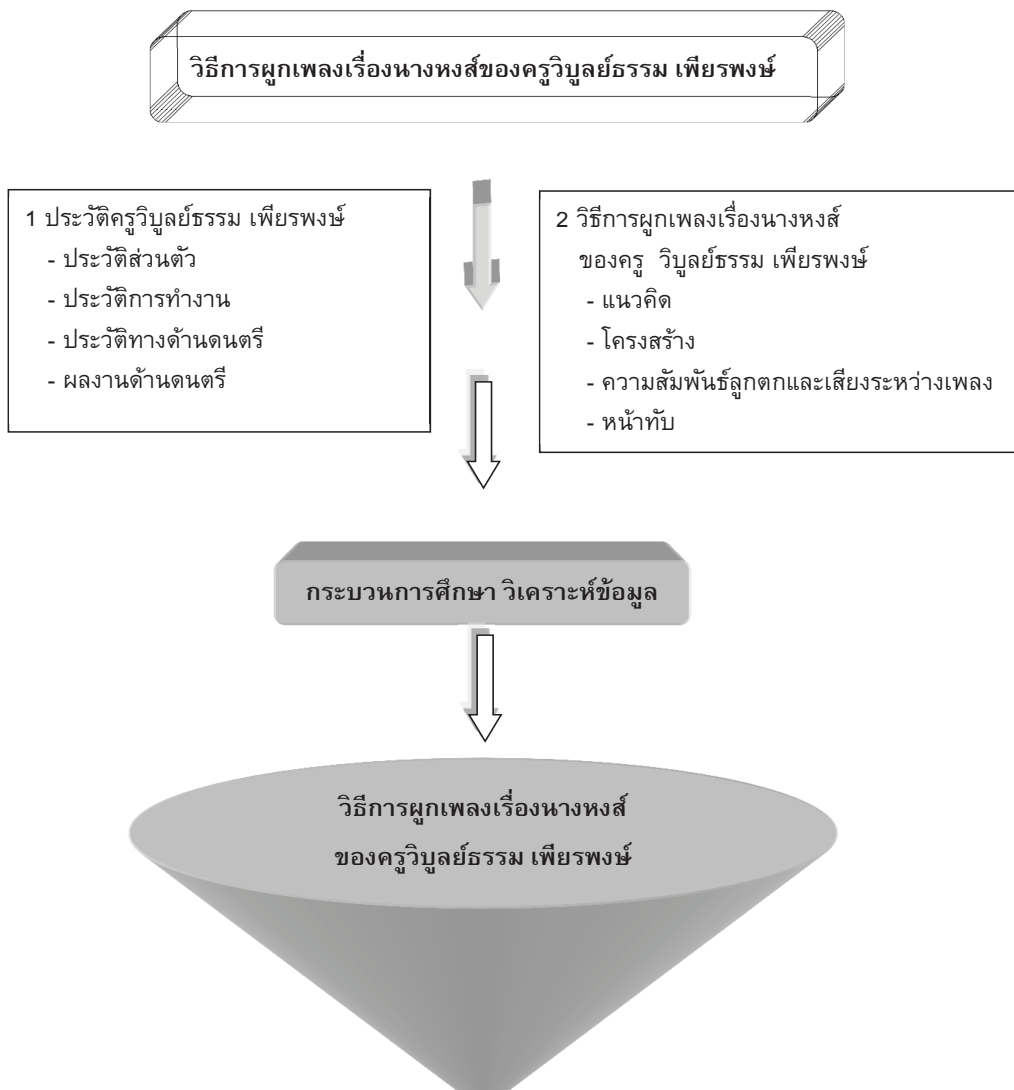
(Sovat, 1995) ได้กล่าวถึง การประพันธ์เพลงว่า การประพันธ์ทำนองดนตรีประกอบด้วยรูปแบบ

ของการประพันธ์เนื้อทำนองหลัก และรูปแบบการประพันธ์ทำนองตกแต่ง (การแปลทำนอง) เป็นต้น ในวัฒนธรรมดนตรีไทยถือว่าการประพันธ์ทำนองหลักเป็นหัวใจของดนตรีไทยเพราะเนื้อทำนองหลักจะทำหน้าที่เป็นแกนนำไปสู่แนวทางการประพันธ์เพลงในลักษณะอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประพันธ์ทำนองตกแต่ง (การแปลทำนอง) การประพันธ์ทำนองร้อง หรือการประพันธ์บทร้องเป็นหลักที่ต้องคำนึงถึงเสมอในการผสมวง และการบรรเลงอื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาประวัติของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์
2. ศึกษาแนวคิดในการผูกเพลง โครงสร้างของเพลงเรื่องนางหงส์ ลูกตกและเสียงระหว่างเพลง และหน้าทับที่ใช้ประกอบเพลงเรื่องนางหงส์ ที่ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ ได้ผูกไว้ ทั้งหมด 11 เรื่อง
3. การวิจัยครั้งนี้จะบันทึกโน้ตเพลงเป็นอักษรไทยเท่านั้น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้า เรื่องการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ของครูวินุญธรธรรม เพียรพงษ์ ผู้วิจัยได้เริ่มเก็บข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจริง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ขั้นค้นคว้ารวบรวมข้อมูล

1.1 เก็บรวบรวมศึกษาข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ รวมถึงการสัมภาษณ์ประวัติและวิธีการผูกเพลงเรื่องนางหงส์และโครงสร้างเพลงเรื่องนางหงส์ของครูวินุญธรธรรม เพียรพงษ์

1.2 การบันทึกเสียงเพลงเรื่องนางหงส์ของ ครูวินุญธรธรรม เพียรพงษ์ จำนวน 11 เรื่อง

2. ขั้นเรียบเรียงข้อมูล

2.1 นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบทสัมภาษณ์มาเรียงลำดับเนื้อหาสาระ และจัดเป็นหมวดหมู่ตามความสำคัญ

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียงมาบันทึกเป็นโน้ตเพลงไทยเพื่อวิเคราะห์เพลงเรื่องนางหงส์ในประเด็นต่าง ๆ

3. ขั้นศึกษาข้อมูล นำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

3.1 ศึกษาข้อมูลทางการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูวินุญธรธรรม เพียรพงษ์ เกี่ยวกับประวัติ และวิธีการผูกเพลงเรื่องนางหงส์

3.2 ศึกษาข้อมูลจากการบันทึกเสียงที่บันทึกเป็นโน้ตเพลงไทย

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ประวัติของครูวินุญธรธรรม เพียรพงษ์

- ประวัติส่วนตัว
- ประวัติการทำงาน
- ประวัติทางด้านดนตรี
- ผลงานด้านดนตรี

4.2 วิธีการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ของครูวินุญธรธรรม เพียรพงษ์

- แนวคิด
- โครงสร้าง
- ความสัมพันธ์ลูกตกและเสียง

ระหว่างเพลง

- หน้าทับ

5. ขั้นสรุปข้อมูล

5.1 นำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลภาคสนามมาเรียบเรียงวิเคราะห์แล้วทำการบันทึกลงในงานวิจัย

5.2 นำเสนอแนวคิด และสาระสำคัญจากการศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพ ในรูปแบบลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ของครูวินุญธรธรรม เพียรพงษ์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครูวินุญธรธรรม เพียรพงษ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย และอีกหลายท่านที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทั้งในเรื่องของอดีตชีวิตประวัติของครูวินุญธรธรรม เพียรพงษ์ ผลงานทางด้านดนตรีไทย แนวคิดวิธีการผูกเพลงเรื่อง การเลือกเพลง และลักษณะการบรรเลง จากนั้นรวบรวมข้อมูลทำนองเพลงมาถอดเป็นโน้ตเพลงไทยตามหลักการบันทึกโน้ตเพลงไทย เพื่อจัดหมวดหมู่ของข้อมูล โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ประวัติของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์

ประวัติส่วนตัว

ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ เกิดเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พุทธศักราช 2501 ภูมิลำเนาเดิมอยู่บ้านเลขที่ 59 หมู่ 3 ตำบลเจ้าเจ็ด อำเภอสอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บิดาชื่อ นายพิน เพียรพงษ์ มารดาชื่อนางสุด เพียรพงษ์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาด้วยกันทั้งหมด 12 คน ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ ได้เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ที่โรงเรียนวัดเจ้าเจ็ดใน อายุ 13 ปี ได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านย่านอนุสาวรีย์ เข้าศึกษาต่อในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 7 ที่โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย ในระบบการศึกษานอกโรงเรียน และจบการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดสมุทรปราการ จากนั้นสอบคัดเลือกได้รับตำแหน่งบรรณาธิการเป็นลูกจ้างประจำมาจนกระทั่งปัจจุบัน ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ได้รับเชิญเป็นครูพิเศษสอนวิชาดนตรีให้กับสถานศึกษาหลายแห่งด้วยกัน ได้แก่ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย, โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร, โรงเรียนหลักสูตรการดนตรี กองการสังคีต กรุงเทพมหานคร และสาขาวิชาดนตรีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ต่อมาสมรสกับนางศิริมา เพียรพงษ์ และมีบุตรด้วยกัน 1 คน คือ เด็กชายธีรธรรม เพียรพงษ์ ปัจจุบันพักอาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 24/35 ถนนลาดปลาเค้า ซอยเสนา แขวงพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

ประวัติการทำงาน

ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ เริ่มทำงานครั้งแรก โดยได้รับการชักชวนจากอาจารย์สมาน น้อยนิตย์ เป็นงานการบันทึกเสียงที่ห้อง 5 สนามเป้า บันทึกวีดิโอร่วมกับหมอปูนพิศ (ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ พูนพิศ อมาตยกุล) บันทึกเทปให้กับมหาวิทยาลัยมหิดล จากนั้นได้ทำงานด้านการสอนที่โรงพยาบาลรามาริบัติ และโรงพยาบาลศิริราช เป็นเวลา 4 ปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 บรรจุเป็นข้าราชการตำรวจ แผนกดุริยางค์ไทย กองดุริยางค์สำนักงานตำรวจแห่งชาติมาจนกระทั่งปัจจุบัน ในขณะที่รับราชการตำรวจอยู่นั้นครูวิบูลย์ธรรมได้เป็นครูพิเศษดนตรีไทยให้กับโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนหลักสูตรการดนตรี กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครจนกระทั่งปัจจุบัน

ประวัติทางด้านดนตรี ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ เริ่มเรียนดนตรีกับคุณพ่อในเพลงชุดโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็น จากนั้นต่อทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงกราวในไว้สำหรับไล่มือซึ่งถือว่าเป็นเดี่ยวแรกของครูวิบูลย์ธรรม จากนั้นได้ติดตามคุณพ่อเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ กับวงดนตรีคุณอาผาด (วัดมะกอก) จึงมีโอกาสดูเรียนดนตรีกับอาประมวล อรรถสิทธิ์โดยเรียนเพลงเถาและทางเดี่ยวระนาดทุ้ม ต่อมาได้เรียนทางระนาดเอกกับพันโทเสนาะ หลวงสุนทร เมื่ออายุ 15 ปี ได้รับหน้าที่บรรเลงระนาดเอกถวายมือ งานไหว้ครูดนตรีไทยสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน วัดพระพิเรนทร์ ในปีถัดมาได้เรียนเพลงหน้าพาทย์กับครูพริ้ง ดนตรีรส และในปีเดียวกันนี้ได้ฝากตัวเป็นศิษย์กับครูสุพจน์ โตสง่า และในระหว่างนี้เองได้เข้าไปเป็นนักดนตรีประจำบาร์นรสิงห์ จึงทำให้ได้รู้จักและเรียนดนตรีกับครูอีกหลายท่าน เช่น ครูสมาน น้อยนิตย์ ครูไพฑูรย์ เฉยเจริญ อาจารย์ศิลป์ ตรีโมท ครูไชยะ ทางมีศรี เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้พบนักระนาดเอกที่มีชื่อเสียงรุ่นราวคราวเดียวกัน คือ นายสมนึก ศรีประพันธ์

ในปี พ.ศ. 2518 นายสมนึก ศรีประพันธ์ได้พาไปฝากตัวเป็นศิษย์กับครูสมภพ ขำประเสริฐ จากนั้นต่อมาเมื่อได้เข้ารับราชการกองดุริยางค์ตำรวจ จึงได้เรียนเพลงกับครูกาหลง ฟุ้งทองคำ และได้เข้าไปเป็นนักดนตรีในวงฟองน้ำ จึงได้รู้จักและเรียนดนตรีกับครูละมุล เพื่อกทองคำ ครูบุญยงค์ เกตุคง เป็นต้น

ผลงานด้านดนตรี

ครูวิบูลย์ธรรมมีผลงานทางด้านการประพันธ์เพลงหลายบทเพลง เช่น เพลงทศพิทธาธรรมเถา, เพลง ลำน้ำโขงเถา เพลงรัตนโกสินทร์เถา เพลงแก้วการะเกดเถา เพลงสุบินนิมิตรเถา เพลงไถ้ร่มพระบารมี เพลงร่มโพธิสมภาร เพลงระบำดอกแก้ว เพลงระบำทรงหว้านข้าว เพลงต่อयरูป 3 ชั้น ทางมอญ เป็นต้น

วิธีการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์

แนวคิด

แนวคิดในการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ จำนวน 11 เรื่อง พบแนวความคิดในการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ แบ่งออกเป็น 3 แนวคิดดังนี้

1. ได้รับแรงบันดาลใจจากการฟังครูดนตรีไทยพูดคุยในเรื่องการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ จากครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ และครูสุพจน์ โตสง่า

2. ผูกโดยยึดสำนวนมือฆ้อง และมีทำนองหลักที่คล้ายกัน อยู่ในชั้นบันไดเสียงเดียวกัน หรือบันไดเสียงที่สนิทกัน

3. ผูกตามชื่อเพลง รากฐานของเพลง และความหมายเพลงตั้งต้นหรือเพลงที่นำมาบรรเลงในลำดับแรก

โครงสร้างการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์

ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ได้ผูกเพลงเรื่องไว้

จำนวนทั้งหมด 11 เรื่อง โดยแบ่งออกได้ 5 โครงสร้าง

1. เพลงประกอบ เพลงตั้งต้น เพลงเร็ว รวบรวมลอย ปรากฏจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ เพลงเรื่องนางหงส์ 3 ชั้น

2. เพลงประกอบ เพลงตั้งต้น เพลงเร็ว เพลงภาษา ลูกหมัด ปรากฏจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ เพลงนางหงส์เรื่องวัดสระเกศ

3. เพลงตั้งต้น เพลงเร็ว เพลงภาษา ลูกหมัด ปรากฏจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ 1) เพลงนางหงส์เรื่องเทพนิมิต 2) เพลงนางหงส์เรื่องเทพบรรทม 3) เพลงนางหงส์เรื่องแสนสุดสวาท 4) เพลงนางหงส์เรื่องอาเฮีย 5) เพลงนางหงส์เรื่องกัลยาเยี่ยมห้อง 6) เพลงนางหงส์เรื่องการเวก

4. เพลงตั้งต้น เพลงเร็ว เพลงจิ่ง เพลงเร็ว เพลงภาษา ลูกหมัด ปรากฏจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1) เพลงนางหงส์เรื่องแสนเสนาะ 2) เพลงนางหงส์เรื่องถอนสมอ

5. เพลงตั้งต้น เพลงเร็ว เพลงจิ่ง เพลงภาษา ลูกหมัด ปรากฏจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ 1) เพลงนางหงส์เรื่องมุล่ง

ความสัมพันธ์ลูกตกและเสียงระหว่างเพลง

จากการวิเคราะห์พบความสัมพันธ์ของลูกตกและเสียงระหว่างเพลงด้วยกันจำนวน 3 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 มีลูกตกและเสียงระหว่างเพลงเสียงเดียวกัน อยู่ในบันไดเสียงเดียวกัน

ตัวอย่าง เมื่อนำประโยคสุดท้ายเพลงเร็วจิ้นชายอ้อย ขึ้นเดียว กับประโยคแรกเพลงเร็วจิ้นแสนเดียว มาต่อกันจะเห็นว่าทั้งสองเพลงอยู่ในบันไดเสียงเดียวกัน คือบันไดเสียงโด ลูกตกเสียงสุดท้ายเพลงเร็วจิ้นชายอ้อย ขึ้นเดียว คือเสียง 2 มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันกับวรรคแรกเพลงเร็วจิ้นแสน ขึ้นเดียว ในห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 ดังนี้

ลูกตกและเสียงระหว่างเพลง

ด2

- มํ รั ดํ	- ล ล ล	รั รั มํ รั	ดํ ล - ดํ	- ช ล ท	รั ท ล ช	ร ม พ(ล)	- ดํ - รั
------------	---------	-------------	-----------	---------	----------	----------	-----------

ประโยคสุดท้ายเพลงเร็วเงินขายอ้อย ชั้นเดียว

ด2 ด2 ด2

ช ล ช ม	ช ล ช(รั)	ม(รั)ด ล	ด(รั) - -	ช ล ช ม	ช ล ช ร	ม ร ด ล	ช ล ด ร
---------	-----------	----------	-----------	---------	---------	---------	---------

ประโยคแรกเพลงเร็วเงินแสน ชั้นเดียว

กรณีที่ 2 มีลูกตกและเสียงระหว่างเพลงเสียงเดียวกัน อยู่ในบันไดเสียงที่ต่างกัน

ตัวอย่าง เมื่อนำประโยคสุดท้ายเพลงมุล่ง 3 ชั้น กับประโยคแรกเพลงเร็วแรงกระพือปีก/หงส์เหิรมาต่อกันจะพบว่าทั้งสองเพลงอยู่ในบันไดเสียงที่ต่างกัน ประโยคสุดท้ายเพลงมุล่ง 3 ชั้น อยู่ในบันได

เสียงโด ประโยคแรกเพลงเร็วแรงกระพือปีก/หงส์เหิรมาต่อกันจะพบว่าทั้งสองเพลงอยู่ในบันไดเสียงฟา แล้วบันไดเสียงโด ประโยคสุดท้ายเพลงมุล่ง 3 ชั้น มีลูกตกเสียงสุดท้ายที่เสียง ร คือ ด2 มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันกับวรรคแรก เพลงเร็วแรงกระพือปีก/หงส์เหิรมาต่อกันจะพบว่าทั้งสองเพลงอยู่ในบันไดเสียงที่ต่างกัน ประโยคสุดท้ายเพลงมุล่ง 3 ชั้น อยู่ในบันได

ลูกตกและเสียงระหว่างเพลง

ด2

- ล ช ม	ช ม ร ดํ	ดํ ดํ - รั	รั รั - มํ	- ดํ - -	รั มํ - ช	- ล - ช	- มํ - รั
---------	----------	------------	------------	----------	-----------	---------	-----------

ประโยคสุดท้ายเพลงมุล่ง 3 ชั้น

ฟ6 ฟ6

- ช - -	ล ช - รั	ช ช ฟ ช	- ล - รั	ม ร ด ร	- ม - ร	- ช - -	ล ช - ร
---------	----------	---------	----------	---------	---------	---------	---------

ประโยคแรกเพลงเร็วแรงกระพือปีก/หงส์เหิรมาต่อกันจะพบว่าทั้งสองเพลงอยู่ในบันไดเสียงที่ต่างกัน ประโยคสุดท้ายเพลงมุล่ง 3 ชั้น อยู่ในบันได

กรณีนี้ 3 มีเสียงลูกตกและเสียงระหว่างเพลง
ต่างกัน อยู่ในบันไดเสียงที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์ลูกตก
ที่คู่เสียง คือ คู่ 4

ตัวอย่าง เมื่อนำประโยคสุดท้ายหัวเพลง
ลูกหมด ชั้นเดียว กับประโยคแรกลูกหมดภาษาแขก
ชั้นเดียว มาต่อกันจะพบว่าทั้งสองเพลงอยู่ในชั้นบันได
เสียงที่ต่างกัน ประโยคสุดท้ายหัวเพลงลูกหมด ชั้นเดียว
อยู่ในบันไดเสียงซอล ประโยคแรกลูกหมดภาษาแขก
ชั้นเดียว อยู่ในบันไดเสียงโด ประโยคสุดท้ายหัวเพลง
ลูกหมด ชั้นเดียว มีลูกตกเสียงสุดท้ายที่เสียง ซ คือ ซ1
มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันกับประโยคแรกลูกหมด
ภาษาแขก ชั้นเดียว ที่เสียง ร คือ ด2 ในห้องที่ 1 ห้องที่ 2
ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และห้องที่ 5 เนื่องจากเสียง ซอล
และเสียง เร เมื่อบรรเลงทั้งสองเสียงพร้อมกันจะพบว่า
ทั้ง 2 เสียง มีระยะห่างคู่ 4 พอดี ดังนั้นเมื่อสิ้นสุด
ประโยคสุดท้ายหัวเพลงลูกหมด ชั้นเดียว ต่อด้วย
ประโยคแรกลูกหมดภาษาแขก ชั้นเดียว จึงเป็นเสียง
ที่สนิทสนมกลมกลืน ดังนี้

ลูกตกและเสียงระหว่างเพลง

ประโยคแรกลูกหมดภาษาแขก ชั้นเดียว

หน้าทับ

แบ่งออกตามกลุ่มโครงสร้างได้ดังนี้

กลุ่มเพลงประกอบ ปรากฏจำนวน 2 เพลง

คือ 1) เพลงนางหงส์ 3 ชั้น 2) นางหงส์วัดสระเกศ

กลุ่มเพลงตั้งต้น ปรากฏจำนวน 11 เพลง คือ

1) เพลงนางหน่าย 3 ชั้น 2) เพลงครวญหา 2
ชั้น 3) เพลงเทพนิมิต 3 ชั้น 4) เพลงเทพบรรทม 3 ชั้น
5) เพลงแสนสุดสวาท 3 ชั้น 6) เพลงแสนเสนาะ 3 ชั้น
7) เพลงอาเฮีย 3 ชั้น 8) เพลงกัลยาเยี่ยมห้อง 3 ชั้น
9) เพลงมุล่ง 3 ชั้น 10) เพลงการเวก 3 ชั้น และ
11) เพลงถอนสมอ 3 ชั้น ทั้ง 11 เพลงนี้ใช้หน้าทับ
เดียวกันเป็นสามัญ คือ หน้าทับนางหน่าย 3 ชั้น

กลุ่มเพลงเร็ว ปรากฏด้วยกันหลายบทเพลง

บางเพลงปรากฏชื่อเพลง บางเพลงไม่ปรากฏชื่อเพลง
ทั้งนี้การใช้หน้าทับกลองมลายูกับกลุ่มเพลงเร็วให้เริ่ม
บรรเลงที่หน้าทับสองไม้อัตราชั้นเดียวเป็นลำดับแรก
ก่อนเพื่อบ่งบอกถึงรากฐานของหน้าทับ จากนั้นจึง
บรรเลงกลองมลายูด้วยหน้าทับเพลงเร็ว

กลุ่มเพลงภาษา พบเพลงภาษาสำเนียงต่าง ๆ จำนวน 5 ภาษา คือ 1) สำเนียงภาษาแขก 2) สำเนียงภาษาญวน 3) สำเนียงภาษาเขมร 4) สำเนียงภาษาลาว และ 5) สำเนียงภาษาจีน

กลุ่มเพลงลูกหมด พบเพลงลูกหมดจำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ 1) เพลงนางหงส์เรื่องวัดสระเกศ 2) เพลงนางหงส์เรื่องเทพนิมิต 3) เพลงนางหงส์เรื่องเทพบรรทม 4) เพลงนางหงส์เรื่องแสนสุดสวาท 5) เพลงนางหงส์เรื่องแสนสนทนา 6) เพลงนางหงส์เรื่องอาเฮีย 7) เพลงนางหงส์เรื่องกัลยาเยี่ยมห้อง 8) เพลงนางหงส์เรื่องมุล่ง 9) เพลงนางหงส์เรื่องการเวก และ 10) เพลงนางหงส์เรื่องถอนสมอ ทั้ง 10 เพลงนี้ใช้หน้าทับเดียวกันเป็นหลัก คือ หน้าทับซุ่ม (บางเพลงมีการแปลงหน้าทับเป็นมือเล่นเพื่อให้เหมาะกับสำเนียงภาษา)

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดและผลจากการวิเคราะห์คือ เพลงเรื่อง หมายถึงเพลงที่นำเพลงหลาย ๆ เพลงมาบรรเลงติดต่อกัน ไม่มีการซ้ำร้องบรรเลงในโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานมงคลหรืองานอวมงคล ซึ่งจะเรียกชื่อประเภทของเพลงเรื่องแตกต่างกันออกไป ตามลักษณะของการนำไปใช้ กล่าวคือหากเป็นงานมงคลมักจะใช้เพลงเรื่องประเภทเพลงช้า เพลงเรื่องประเภทสองไม้ เพลงเรื่องประเภทเพลงเร็ว เพลงเรื่องประเภทเพลงฉิ่ง ส่วนในงานอวมงคลจะใช้เพลงเรื่องประเภทนางหงส์ ในภายหลังเพลงเรื่องประเภทนางหงส์นั้นได้มีการพัฒนาโครงสร้างและรูปแบบขึ้นมาใหม่ คือ มีการใช้เพลงในอัตราสามชั้น มาบรรเลงตั้งต้น แล้วจึงบรรเลงต่อด้วยเพลงประเภทเพลงเร็ว เพลงฉิ่ง และเพลงภาษา ใช้บรรเลงเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ

ความเห็นของวัดการก แก้วลอย ได้กล่าวถึงเพลงเรื่องนางหงส์ไว้ในหนังสือ “วิรัชเพลงเรื่อง” ว่าเป็นเพลงเรื่องที่ใช้ บรรเลงประกอบในงานศพ ชื่อเพลงเรียกตามหน้าทับที่ติดกับจังหวะ คือ “หน้าทับนางหงส์” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความเห็นของ เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี ว่า เพลงเรื่องคือชุดของเพลงที่นำเอาเพลงหลาย ๆ เพลงมาบรรเลงติดต่อกันอย่างมีระเบียบแบบแผน สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ ประเภทเพลงช้า ประเภทเพลงสองไม้ ประเภทเพลงเร็ว ประเภทเพลงฉิ่ง เรียกชื่อแตกต่างกันไปโดยพิจารณาจากเพลงที่บรรเลงเป็นอันดับแรก ความสำคัญของเพลง พิธีการที่ใช้ และจากจังหวะหน้าทับ เช่น เรื่องนางหงส์ ส่วนทางด้านวิธีการผูกเพลงเรื่องนี้จะเป็นไปตามแนวคิดของครูผู้ผูกเพลงเรื่องนั้นๆ โดยมีโครงสร้างที่เหมือนกันบ้าง ต่างกันบ้าง เพื่อแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของครูดนตรีไทยในแต่ละสำนัก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการผูกเพลงเรื่องนางหงส์ของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นประโยชน์และพบแนวทางในการศึกษาผลงานเพลงในลักษณะอื่นๆ ของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ และศิลปินท่านอื่นได้หลายลักษณะ

1. ศึกษาวิเคราะห์บทเพลงที่ครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ ได้ประพันธ์ขึ้นใหม่
2. ศึกษาวิธีการประพันธ์เพลงทางเครื่องของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์
3. เทคนิคกลวิธีการบรรเลงระนาดทุ้มของครูวิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์

REFERENCES

- Amatyakul, P. (1984). **Music appreciation**. Bangkok : Kiatnakin Bank Public Company Limited.
- IndraSunanon, K. (1998). **Foundation for Humanities**, College of Music. Bangkok: Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Kumkom, P. (2003). **Identity of cymbals**. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Noinith, T. (1999). **Analyze songs of Nangnong**. Master of Fine Arts Degree, Srinakharinwirot University. Bangkok: Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Sriphong, T. (1997). **Slow music about the song: Analyzing the big gong**. Bangkok: Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Sawangarom, N. (1999). **An analysis of the dance music of archaeological series by Montri Brandt**. Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Sovat, B. (1995). **Analysis of kheak Mon Bangkhunprom melody**. Bangkok: Mahidol University (in Thai)
- Narisananukroh. (1978). **Diversity knowledge record**. Bangkok: Thai Pattana Panich Printing Co., Ltd.